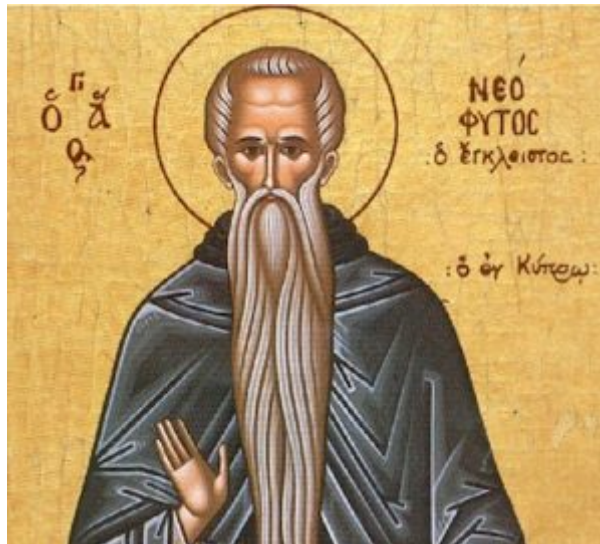

Φώτης Κόντογλου - Ὁ «Ἐγκλειστος» Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Κύπριος

/ [Γενικά Θέματα](#)

Αὐτὸς ὁ ἅγιος ἦτανε βλάστημα τῆς μοσκοβολημένης Κύπρου. Γεννήθηκε στὰ 1134 στὸ χωριὸ Λεύκαρα, ποὺ τώρα τὸ λένε Κάτω Δρῦ, κοντὰ στὴ Λάρνακα. Ἡ Κάτω Δρῦ χτίσθηκε ὕστερα ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ ἁγίου. Ἡ γενιά του λεγότανε Καταμούτηδες καὶ βρίσκεται ἀκόμα. Ἀπὸ μικρὸς ἦτανε διαλεγμένος ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ γίνει ἅγιος. Γιατὶ δὲν συνήθιζε σὰν τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ ποὺ παίζουνε καὶ διασκεδάζουνε, παρὰ ὁ μονάχος πόθος τοῦ ἦτανε νὰ ἀφοσιωθεῖ στὸν Χριστὸ καὶ τὴ θρησκεία του. Σὰν γίνηκε 18 χρονῶν, οἱ γονιοὶ του τὸν ἀρραβωνιάσανε. Μὰ ὁ Νεόφυτος ἔφυγε ἀπὸ τὸ πατρικὸ του σπίτι καὶ πῆγε στὸ μοναστήρι τοῦ Χρυσοστόμου στὸ βουνὸ Κουτζουβέντη. Ὑστερα ἀπὸ δυὸ μῆνες τὸν βρήκανε οἱ δικοὶ του καὶ γύρισε στὸ σπίτι τους, μὰ δὲν ἔστερξε νὰ παντρευτεῖ, παρὰ ἤθελε νὰ καλογερέψει. Βλέποντας οἱ γονιοὶ του αὐτὴ τὴ στερεὴ ἀπόφασή του, τὸν ἀφήσανε λεύτερον. Βγαίνει λοιπὸν πάλι ἀπὸ τὸ σπίτι τους καὶ πηγαίνει γιὰ δεύτερη φορὰ στὸ μοναστήρι τοῦ Κουτζουβέντη κ' ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ ἡγούμενου παρακαλώντας τὸν νὰ τὸν κάνει δόκιμο. Καὶ κεῖνος τὸν ἔκανε. Ἐπὶ πέντε χρόνια φύλαγε τ' ἀμπέλια τοῦ μοναστηριοῦ καὶ μάθαινε νὰ λέγει ἀπ' ἔξω τὸ Ψαλτήρι καὶ τ' ἄλλα τὰ γράμματα. Ἀλλὰ δὲν τὸν εὐχαριστοῦσε ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι, γιατί ἤθελε πιὸ αὐστηρὴ καλογερικὴ, καὶ μίσηψε ἀπὸ κεῖ καὶ πῆγε στὸ Μελισσόβουνο κι' ἀσκήτεψε ἕνα χρόνον μέσα σ' ἕνα σπήλαιον. Ὑστερα μπαρκάρησε καὶ πῆγε στὸν Ἅγιον Τάφον κι' ἀπόμεινε ἕξι μῆνες ἐκεῖ. Μετά, γύρισε πάλι στὴν Κύπρον καὶ πῆγε στὴν Πάφον καὶ τὸν πιάσανε οἱ στρατιῶτες ποὺ φυλάγανε τὸ κάστρο καὶ τὸν βάσανε φυλακὴ ἕνα μερόνυχτον. Σὰν τὸν λευτερώσανε, τράβηξε παραμέσα στὸ νησί γιὰ νὰ βρεῖ

μέρος ἡσυχο νὰ ἀσκητέψει. Περπάτησε ὅπως τὸν φώτισε ὁ Θεὸς κ' ἔφταξε σ' ἓνα μέρος ἀπόγκρεμνο, καὶ ἔψαχνε ἀπὸ τὸν Ἰούνιο ἕως τὸν Σεπτέμβρη. Τέλος βρῆκε ἓνα σπήλαιο ποὺ φωλιάζανε μέσα ὄρνια καὶ φίδια κ' ἔπιασε καὶ τὸ βάθαινε. Ἐνα χρόνο δούλεψε σκληρὰ κι' ἀποτελείωσε τ' ἀσκηταριό του τῇ μέρα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Αὐτὸ τὸ σπήλαιο τὸ ὀνόμασε ὁ ἅγιος «Ἐγκλείστρα» κι' ὁ ἴδιος εἶναι γραμμένος στὸ συναξάρι του μὲ τὸνομα «ὁ ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος». Ἡ ἀγιωσύνη του ξακούσθηκε σὲ ὅλη τὴν Κύπρο καὶ προστρέξανε πολλοὶ νὰ μονάσουνε κοντά του. Τότε ἔπιασε κ' ἔχτισε μοναστήρι μεγάλο, τιμημένο εἰς μνήμην τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ὅλα βρίσκονται ὡς τὰ σήμερα ἀπείραχτα. Ἡ σπηλιὰ τῆς Ἐγκλείστρας εἶναι καταζωγραφισμένη ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ ἁγίου Νεοφύτου, μὲ ὑποθέσεις ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ μὲ ὁσίους σὲ σχῆμα ἡσυχο καὶ ἀπλό. Σ' ἓνα κελλὶ σκαμμένο στὸ παραμέσα μέρος τοῦ βράχου, βρίσκεται ὁ τάφος τοῦ ἁγίου. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπήλαιο ἀπόμεινε κατακλειδωμένος μὲ νηστεία καὶ μὲ προσευχὴ ἐπὶ πολλὰ χρόνια. Μονάχα κάθε Κυριακὴ κατέβαινε μὲ μία σκάλα στὴν παρακάτω σπηλιὰ καὶ δίδασκε τοὺς μαθητὲς του. Σ' αὐτὴ τῇ διαγωγῇ ἔζησε πενήνταπέντε χρόνια καὶ μελετοῦσε τὴν ἁγία Γραφὴ μέρα καὶ νύχτα. Καὶ μὲ ὅλο ποὺ ἦτανε λιγογράμματος ὁ μακάριος, ἔγραψε πολλὰ ἁγιασμένα γραψίματα, γεμάτα ἀπὸ τὴν εὐωδία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σὲ δεκαῆξι βιβλία συναθροισμένα. Προεῖδε τῇ μέρα τῆς κοίμησής του καὶ μάζεψε γύρω του τοὺς μαθητὲς του καὶ τοὺς ὁρμήνεψε νὰ ζοῦνε μὲ ἀγάπη καὶ ὁμόνοια, σύμφωνα μὲ τὸν Κανόνα, ποὺ τοὺς ἄφησε γραμμένον. Παράδωσε τὸ πνεῦμα του στὸν Κύριο στὶς 12 Ἀπριλίου κατὰ τὰ 1215 ἀπάνω κάτω.

Αὐτὸς ὁ ἅγιος εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς ἀπλὲς ψυχὲς ποὺ δεχτήκανε τὸν Χριστὸ σὰν φυσικὴ θροφή τῆς ψυχῆς τους, δίχως νὰ μάθουνε γράμματα πονηρά. Τὸ πρῶτο βιβλίο, ποὺ ἔμαθε νὰ τὸ λέγει ἀπέξω καὶ ποὺ τ' ἀγάπησε πολὺ, ἦτανε τὸ Ψαλτήρι τοῦ προφητὰνακτα Δαυΐδ. Ὑστερα ἀποστήθισε διάφορες εὐχὲς καὶ τροπάρια καὶ λόγια τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Κανένas ζωντανὸς ἄνθρωπος δὲν τὸν δίδαξε, γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ πεῖ κανένas πὼς ὁ ἅγιος Νεόφυτος εἶναι «διδακτὸς Θεοῦ». Ὅ,τι ἔγραψε εἶναι γραμμένο μὲ τὸ δικό του τὸν τρόπο, εὐωδιασμένο ἀπὸ εὐλάβεια κι' ἀπὸ φόβο Θεοῦ. Ἐγραψε «Ἑρμηνεῖαν εἰς τὴν Ἑξαήμερον» ἥγουν γιὰ τὴ Δημιουργία τοῦ κόσμου, λόγους «εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἰνδίκτου, εἰς τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριήλ, εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Μάμαντα, εἰς τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν, εἰς τὸν ὁσιομάρτυρα Πολυχρόνιον» καὶ πολλοὺς ἄλλους. Ἐγραψε ἀκόμα «Περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου», «Περὶ σεισμῶν διαφόρων», «Ἑρμηνεῖαν τῶν Ψαλμῶν» καὶ ἄλλα. Ἀπ' αὐτὰ σταχυολογήσαμε λιγοστὰ καὶ τὰ βάζουμε παρακάτω.

Στὴν Ἑρμηνεία τῆς Ἑξαήμερου, γράφει πὼς ἀποφάσισε νὰ γράψει γι' αὐτὴ τὴ μεγάλη ὑπόθεση: «Μοῦ φαίνεται καλὸ νὰ πῶ ἀπὸ ποῖα αἰτία ἔφθασα στὴν ἀπόφαση νὰ συντάξω τοῦτο τὸ βιβλίο. Τὸν καιρὸ λοιπὸν ποὺ μὲ φώτισε κάποια θεϊκὴ

ἀνατολὴ ἄνωθεν καὶ μὲ ἔστρεψε μακριὰ ἀπὸ τὶς ματαιότητες τῆς ζωῆς, κι' ὁδήγησε τὰ πόδια μου σὲ ἴσιους δρόμους καὶ σὲ ὁδὸν εἰρήνης, ὥστε νὰ ἀκολουθήσω τὸ μοναχικὸ βίον, ξέφυγα κρυφὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς μου κι' ἀπὸ τὰ ἐφτὰ τ' ἀδέρφια μου, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ, κ' ἔφθασα σὲ κάποιο ἅγιο μοναστήρι. Ἐκειπέρα ἔτυχε νὰ ἀκούσω τὴν προφητεία πού λέγει «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» καὶ τᾶλλα λόγια πού ἔρχονται κατόπι, καὶ πολὺ θαύμασα σὰν τ' ἄκουσα· γιατί δὲν εἶχα ἀκούσει ποτὲ τέτοιον λόγο, ἐπειδὴς ἤμOUNA ἀγράμματος καὶ δὲν ἤξερα οὔτε τὸ ἄλφα κ' ἤμOUNA παιδὶ ὡς δεκαοχτὼ χρονῶν στὴν ἡλικία. Καὶ τόσο θαύμασα ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ πού ἄκουσα καὶ τόσο πολὺ τ' ἀγάπησε ἡ ψυχὴ μου, πού μακάρι ἔλεγα νὰ διαβάζανε τέτοια ἀναγνώσματα καὶ νὰ τάκουγα, μ' ὅλο πού δὲν καταλάβαινα τὸ νόημα πού εἶχανε, ἐκτὸς τὸ «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς καὶ ὅτι εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλὰ λίαν» καὶ τίποτα περισσότερο ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔνοιωθα. Ἀλλὰ δὲν ἤθελα νὰ ρωτήσω καὶ κανέναν νὰ μοῦ τὰ ἐξηγήσει, καὶ μονάχα μέσα στῆς καρδιάς μου τὸν κρυφὸν τόπο φύλαγα αὐτὸ τὸ θαῦμα. Καὶ σὰν μὲ βάλανε οἱ γέροντές μου νὰ κλαδεύω τ' ἀμπέλια, ἔπιασα νὰ μαθαίνω κάποια γράμματα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὶς εὐχὲς πού λέγανε οἱ μοναχοὶ τὴ νύχτα καὶ τὴ μέρα. Μὰ ἡ θεία χάρις μου χάρισε περισσότερο κι' ἀπὸ αὐτά, ὥστε νὰ μάθω νὰ λέγω ἀπ' ἔξω ὁλόκληρο τὸ ἱερὸ Ψαλτήρι. Καὶ σὰν μου ἦρθε πάλι κάποια φώτιση νὰ φύγω ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦ κοινοβίου καὶ νὰ πάγω νὰ ἡσυχάσω, τότε ἦβρα καιρὸ ἡσυχίας, κ' ἐπειδὴ εἶχα στὴ θύμησή μου αὐτὰ τὰ θεϊκὰ λόγια πού εἶπα, ἔψαχνα νὰ βρῶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο βιβλίον ἐκεῖνο τὸ προφητικόν. Καὶ σὰν τὸ βρῆκα, τὸ ἔμαθα ἀπ' ἔξω μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸν πόθον πού εἶχα γιὰ ὅσα ἔλεγε. Κ' ἔμαθα ὅχι μονάχα τὴν ἐξαήμερη κοσμοκτισία, ἀλλὰ κι' ὅσα λέγει γιὰ τὸν Παράδεισον καὶ γιὰ τὴν παράβαση, γιὰ τὸν κατακλυσμὸ καὶ γιὰ τὴν πυργοποιΐα, ἕως τὸ φίλον τοῦ Θεοῦ τὸν Ἀβραάμ, κι' εἶχα πολὺ θαυμασμὸ γιὰ τὰ θεϊκὰ λόγια αὐτῆς τῆς Γραφῆς».

Γιὰ τὶς συμφορὰς τῆς Κύπρου γράφει «Περὶ τῶν κατὰ τὴν χῶραν Κύπρον σκαιῶν», κι' ἀρχίζει μὲ τοῦτα τὰ λόγια: «Τὸ σύννεφο σκεπάζει τὸν ἥλιον κ' ἡ ἀντάρρα τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνά, καὶ μποδίζανε τὴ ζέστη καὶ τὴ φωτεινὴ ἀχτίνα τοῦ ἡλίου γιὰ λίγον καιρό. Κ' ἐμᾶς μας ἔχει σκεπασμένους δώδεκα χρόνια τώρα σύννεφο κι' ἀντάρρα ἀπὸ βάσανα ἀπανωδιαστὰ πού πέσανε ἀπάνω στὴ χώρα μας. Γιατὶ σὰν πῆρε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ ἄθεος Σαλαχαντῆς καὶ τὴν Κύπρον ὁ Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός, σκεπάσανε τὸν τόπον χειρότερα ἀπὸ ἀντάρρες καὶ φουρτοῦνες, πολέμοι καὶ ταραχὲς κι' ἀκαταστασίαι, κουρσέματα κ' αἱματοχυσίαι. Γιατὶ νά, ὁ ζωηφόρος τάφος τοῦ Κυρίου καὶ τᾶλλα τὰ ἅγια δοθήκανε στοὺς σκύλους Μουσουλμάνους γιὰ τὶς ἁμαρτίαις μας καὶ δακρύζει γιὰ τούτῃ τὴ συμφορὰ κάθε ψυχὴ π' ἀγαπᾷ τὸ Θεόν. Σὰν τὰ εἶδανε αὐτά, ταραχθῆκανε τὰ ἔθνη καὶ τὰ βασίλεια, κατὰ τὸ γραμμένον, ὁ Ἀλαμάνος λέγω κι' ὁ Ἐγκλινίας καὶ σχεδὸν κάθε ἔθνος κίνησε γιὰ νὰ σώσει τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ δὲν μπορέσανε νὰ κάνουνε τίποτα. Καὶ νά, δώδεκα χρόνια, καὶ τὰ

κύματα άγριεύουνε καὶ ψηλώνουνε χειρότερα... Κι' αὐτὰ συγχωρηθήκανε νὰ γίνουνε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας τὶς μεγάλες, μὲ δίκαια ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ταπεινωθοῦμε κ' ἴσως συγχωρεθοῦμε. Εἶναι μία χώρα Ἰγκλιτέρρα, πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴ Ρωμανία κατὰ τὸ βοριᾶ, κι' ἀπὸ δαύτῃ σύννεφο Ἰγκλίνων μαζί μὲ τὸν ἄρχοντά τους μπήκανε σὲ κάτι καράβια μεγάλα ποὺ τὰ λένε νάκκες καὶ ταξιδέψανε γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. Τότε τράβηξε γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα κι' ὁ βασιλιάς τῶν Ἀλαμάνων μὲ ἑννιακόσιες χιλιάδες. Μὰ αὐτός, περπατώντας κατὰ τὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ Ἰκονίου, ἔχασε τὰ στρατεύματά του ἀπὸ τὸ περπάτημα κι' ἀπὸ τὴν πείνα κι' ἀπὸ τὴ δίψα κι' ὁ ἴδιος ὁ βασιλιάς πνίγηκε μέσα σ' ἕναν ποταμὸ καβάλλα στ' ἄλογό του. Κι' ὁ Ἰγκλίτερ ἦρθε στὴν Κύπρο καὶ τὴ βρῆκε σὰν χαροκαμένη μάνα...

Ἡ χώρα μας εἶναι σὰν τὴ θάλασσα ποῦναι ἀγριεμένη ἀπὸ πολλὴ ἀνεμοζάλη. Καὶ μάλιστα ἡ συμφορὰ μας εἶναι χειρότερη κι' ἀπὸ τὴν ἄγρια τὴ θάλασσα. Γιατὶ ἡ θάλασσα, σὰν περάσει ἡ ἀγριάδα της, ἔρχεται ἡ γαλήνη, ἐνῶ σ' ἐμᾶς ἡ φουρτούνα χειροτερεύει κάθε μέρα κ' ἡ μανία της δὲν ἔχει τέλος. Στὸ Λευϊτικὸ βιβλίο εἶναι γραμμένα ὅσα βρῆκανε τὴ χώρα μας, πολέμοι, σπάρσιμο χωρὶς ἀπολαβή, φάγωμα τῶν κόπων μας ἀπὸ τοὺς ὀχτρούς μας. Κ' ἡ δύναμή μας γίνηκε ἕνα τίποτα· κι' ἀπομείναμε λιγοστοί. «Πορευθήκατε σὲ μένα πλάγια, μᾶς λέγει ὁ Θεός, κ' ἐγὼ θὰ πορευθῶ σὲ σᾶς μὲ θυμὸ πλάγιον». Κι' ἀληθινὰ ἔτσι εἶναι· γιατίι ἂν δὲν κουτσαθεῖ κανένας, οὔτε κι' ὁ γιατρὸς τὸν κόβει μὲ τὸ νυστέρι, κι' οὔτε τοῦ καίει τὸ πονεμένο μέρος. Λοιπὸν εἶναι φανερὸ πὼς κ' ἐμεῖς, ἂν δὲν πικραίναμε κάποτε τὸν πανάγαθο γιατρό μας καὶ δὲν πηγαίναμε σ' αὐτὸν πλάγια, κ' Ἐκεῖνος δὲ θὰ φερνότανε σὲ μᾶς πλάγια καὶ δὲ θὰ μᾶς πίκραινε γιὰ νὰ σωθοῦμε».

(ἀπὸ τὸ Ἀσάλευτο Θεμέλιο, Ἀκρίτας 1996)